

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbătă.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Corespondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 4 Februarie

S'a ținut mai de multe-ori și noi continuăm a o mai repeta: dacă n'am trăi în Ungaria, n'am putea pricepe lucrurile de aici.

Nădrăvăniile cele mai mari se succed aici cu repedițiunea fulgerului, și omul trebuie să facă studii serioase spre a le putea cuprinde cu mintea sa. Se năpăstuieste presa asupra noastră, și nu mai cruță în noi nici pre-cetățianul, care contribuie cu avere și sânge la susținerea statului, în care avem privilegiul de a fi batjocoriți de pressă. Tăbărăște asupra noastră jumimea dela farurile științei ungurești — Cluș și Pesta; tăbărăște asupra noastră reuniunea pentru maghiarisare în lucrare mai dăilele necute de domni dela Cluș, tăbărăște numai alaltăeri cu înversunată furie întreagă diaristica ungurească și ne suspiciunează fără nici o cruțare. Suntem considerați de element netrebnic noi cesti dela presa românească pentru cuvântul că voim să fim ceea ce suntem, declarați de inimici ai acestui stat de câte-ori cerem să ni se permită a ne deslăui aici unde suntem ca români, și suntem declarați de vrășmași ai statului, căci după teoria modernă Ungaria trebuie recucerită ca ea să nu mai fie a tuturor, ci numai a maghiarilor. Mai mult. Suntem priviți de element destructiv în Ungaria de aji pentru cuvântul că noi cu mintea noastră nu putem cuprinde „ideea de stat” în chipul, după cum se predica ea de-a dea de presă ungurească.

Cu un cuvânt: între noi și jurnalistica maghiară mare-prăpastie este.

Dacă e permis să credem că diaristica maghiară este espresiunea fidelă a curentului ce domnește în poporul maghiar după cum este a noastră adevărata espresiune a curentului din sinul poporului nostru, atunci rên trebuie să stăm noi aici în Ungaria. Și atunci pusă la ordine dăilele lupta de rassă pe întreagă linia, și să nu ne mirăm că sunt și oameni prevădători, cari cu îngrijire privesc la viitorul patriei noastre.

În lupta de rassă după cum ni-o prezintă presa ungurească, va trebui să se stingă o viață; și dacă e permis atacul pe față, pentru care cuvântul să nu fie permisă și apărarea pe față?

Din norocire această luptă de rassă, înscenată în pressă de oameni, pe care doară nimica nu-i leagă de sinul acestei patrii, nu este atât de acută, după cum voesc oamenii să o prezenteze.

Cei mai fanatici apostoli ai acestei lupte pe viață și moarte sunt cei dela presa din Cluș, și tot în Cluș viață de toate dăilele ne demonstrează contrariul.

În săptămâna trecută românii din Cluș au arătat un bel în folosul unei scole de maghiari, proiectate a se înființa acolo. Cu această ocaziune s'a ținut și banchet, la acest banchet s'au rostit și toaste. Românii au vorbit pentru unguri și ungurii pentru români. Nu s'a vorbit de arme, nu de lupta pe viață și moarte purtată prin țeară de diaristica maghiară, nu; Doamne ferește! Românii au vorbit pentru pacinica conviețuire cu ungurii, și ungurii pentru pacinica conviețuire cu românii.

În loc de măciucă ferecată și fokos tradițional oamenii s'au prezentat cu ramuri de finic în mână. Au glorificat pacea, concordia și iubirea frățească, ea unicele condițiuni pre care se bazează indentitatea intereselor noastre, au accentuat cât de respicat adevărul istoric că „*inter duos litigant tertius gaudet*” și s'au promisi că mai bucuros vor trăi frățește de cât să peară dushmanindu-se reciproc.

Situațiunea se ilustrează de tot caracteristic prin banchetul din Cluș. Lupta de rassă în realitate nu există, oamenii trăiesc bine unii cu alții, și deși nu se iubesc, totuși trăiesc în armonie spre a nu periclita indentitatea de interese.

Diaristica maghiară face capital politic din cazul dela Cluș, și profetește o nouă eră a luptei naționalităților din Ungaria.

Nu înțelegem pentru ce o nouă eră în politica națională. Și nu o înțelegem în chipul după cum ni-o prezintă diaristica ungurească.

În ținuta noastră politică prin acest banchet nu s'a făcut nici o schimbare. Noi am voit și voim armonie, voim pace, înțelegere, căci cunoaștem indentitatea de interese. În veci n'am ținut că Ungaria nu este a noastră, în veci nu vom ținut că ea trebuie recucerită și în veci nu vom permite ca ea să fie cucerită.

Un sas a întrebat astăvară pre un român dela sate când vor sërba românii venirea lor aici. Românul în naivitatea sa a răspuns scurt și precis „*Nici odată — ținut el — căci noi suntem de aici*”.

Este adencă înrădăcinată în inima românului conscientia că noi suntem de aici.

Este firmă voința noastră, ca să rămânem unde suntem și cum suntem. Voim să fim români cu toate însușirile caracterului nostru, voim să ne deslăuim ca românii earăși cu toate particularitățile caracterului nostru, și pretindem să ni se dea posibilitatea de a putea trăi aici așa după cum voim noi.

Pentru noi statul există, și tocmai însușirile altora de a face aici cuceriri periclitatează indentitatea de interese, de care s'a vorbit în Cluș. Ori-ce încercare de a schimba fața Ungariei, ori-ce luptă pentru recucerirea ei ne va afla la locul nostru ca bravi luptători. Până acuma lupta pentru cucerire s'a început în pressă, și ea se poartă cu mare amărăciune. Nu ținut că este bine să ne luptăm unii contra altora, însă ar fi nedemn dacă noi n'am da față cu vrășmașul din taberă.

S'a început de curând lupta de cucerire și în viața socială. Reuniunea de maghiarisare din Cluș de bună seamă va saluta cu bucurie toastele de înfrățire rostite tot în Cluș.

Nu credem să succedă oamenilor învrășbirea diferitelor elemente în contactul lor de toate dăilele deși încercarea de învrășbire, rectius recucerirea — se face sub scutul legii și sub presiunea amplexurilor statului.

Când va succede învrășbirea atunci earăși va fi răboiul civil și cine nu s'a săturat cu 1784 și 1848 acela să le provoace în socoteala sa.

Noi considerăm încă încercările cu recucerirea Ungariei prin maghiari de vis al unui mare poet și ideal al oamenilor esaltați, și de aceea salutăm pre cei cu banchetul din Cluș.

Revista politică.

Desbaterea proiectului casei magnaților se urmărește cu mare înversunare. Efect mare a produs cuvântarea contelui Apponyi din opozițiunea moderată, după carea vorbitorului i s'au făcut ovațiuni din partea deputațiunii opozițiunii. Ovațiunile se pareau că nu mai voiau să înceteze și ministrul president Tisza cu mare greutate a ajuns la cuvânt.

Crisa ministerială din România s'a delaturat. Ministeriul s'a întregit tot din elementele liberale. „Monitorul oficial” publică decretul regesc prin care domnul Dumitru Sturdza ministru de esterne trece la culte și instrucțiune publică în locul domnului Chițu, a cărui demisie s'a primit, Campineanu primește portofoliul de esterne, Stolojanu se denușește ministru de agricultură, comerț și al domeniilor, Nacu la justiție, Radu Mihai fostul prefect la poliție primește departamentul lucrărilor publice, Leca finanț general Fălcoianu resbel și domnul Ioan Brăncianu rămâne la interner.

Prin decret regesc domnul Vasile Alesandru este numit trimis extraordinariu și ministru plenipotențiar al României la Paris în locul domnului Ioan Balaceanu, care a demisionat.

Un diariu din Viena aduse dăilele acestea o știre senzațională. Vorbind despre Serbia, diariul afirmă că următorul regelui Milan este foarte bolnăvicios așa că medicii nu au speranțe ca el să rămână în viață. În urma acestei păreri de medici regela s'a decis a se depărți de soția sa. Această știre sensa-

țională o desminte acuma Bud. Cor. pe basa informațiunilor primite dela locurile competente din Serbia. Se vede că diariul „Wiener Allg. Zeitung” care a eșit cu această știre senzațională la publicarea ei a purces cu puțină scrupulositate.

Controversa dintre Serbia și Bulgaria încă nu s'a complanat. Regularea graniței este deci tot obiect de ceartă între țările surori. Fie-care dorește complanarea divergenței și fie-care așteaptă ca ceialaltă să înceapă negociațiunile. După o știre mai nouă o intervențiune din partea Austro-Ungariei, Germaniei și a Rusiei nu este pusă în vedere. Cestiunea nu se va deslega decât după căderea guvernului actual din Bulgaria.

Cestiunea orientală începe din nou a neliniști lumea. În Macedonia de mult se observă o mișcare neobicinuită. Poporațiunea acestei țări astăzi se ținut că este sərbă, mâne că este bulgară, după cum place adecă Rusiei de o tacsă. „Romanul” din București în numărul de Sâmbătă reproduce unele lucruri din diariul „die Presse” cu privire la cestiunea Macedoniei.

Eată ce scrie citativ diariu:

În pressa sərbă și bulgară se urmează o viuă discutiune asupra stării de lucruri din Macedonia și asupra viitorului acestei provincii. De ambele părți se afirmă că majoritatea populațiunii macedoniene este sərbă sau bulgară după diariul care se ocupă de ea. În același timp se espun de ambele părți și alte fapte istorice sau etnografice spre a se putea reclama pe unii sau macedonici ca țeară sərbă sau bulgară. Vom reveni la timpul oportun asupra acestei certe, din cari se vede că ambele părți nu se pricep a face o deosebire între Albania și Macedonia, mai ales că nu există guvernamente albane și macedoniane, ci numai pašalicuri ca cel din Scutari, Ianina, Priștina, Monastir, Salonici și Seres. În fine mai observăm că foile ruse își iau datele lor statistice în această privință din voluminoasa lucrare prezentată de comitele Ignatieff în anul 1878 congresului dela Berlin. Pre aceasta își întemeiază bulgarii pretențiunile lor asupra Macedoniei și d'aceea susțin că pašalicul Priștina face parte din această provincie.

La toate aceste planuri de împărțeală ale sərbilor și bulgarilor vom răspunde numai că ei să ceartă pe pielea unei vulpe pre care nici n'au vădut-o încă.

Resumet.

De sub peatra Craiului 2 Faur 1885.

În o corespondență datată Gherla 26 Ianuarie a. c. publicată în Nr. 22 al „Tribunei” domnul G. Pașca, profesor de teologie anunță eșirea în curând de sub tipariu a unui op de învățatul profesor Nicolau Milles din Oeniponte (Innsbruck) sub titlul „Symbolae” și recomandă acest op ce ar fi de un interes special pentru noi românii.

Cunoscând și noi erudițiunea profesorului Milles arătată în scrierile sale nu am fi aflat nimic ceva lucru strein, că un învățat profesor român dela teologia greco-catolică din Gherla recomandă o scriere a unui teolog învățat romano-catolic, mai ales, că pre cum dl profesor Pașca ne spune, coalele de corectură dela acel op i s'au comunicat și dsale.

Cu toate acestea dl profesor Pașca în corespondența sa ne vorbește despre unele lucruri în privința cărora dorim a ne lămuri încâtva.

N'am înțeles, ce are să însemneze „că acest op este arătat și de alma universitate bucureșteană; — cu atât mai puțin n'am înțeles, cu cât dl profesor Pașca ne prezintă — poate fără voia dsale — opul din cestiune; ca o scriere tendențioasă în înțeles proselitistic.

„Prea gloriosul și prea înțeleptul Pantifice modern ne iubeste cu o adevărată iubire părintească” — ținut Pașca.

„Din acestea și alte documente și semne nenumerate se vede apriat că Roma nu mai lasă a fi

informată înmediat; ci se informează ea însăși despre noi“.

„Dă încă odată, că Roma nu ne va mai privi ca pe nește barbari, ci va pastra a ne privi și în viitor ca astăzi, adică de fii și de frații sei, deși departe — departe încă de sinul ei. . . .“

„Și noi am fi nu numai nește fii renitenți și cerbicoși, dară și nește rēi politici, dacă ne-am subtrage dela mână părintească, care stă asupra creștetului nostru spre a ne binecuvânta; sau cu alte cuvinte dacă nu am privi mâna dulcelui frate, care o tinde spre a ne împăca la olaltă.“

„Din aceea binecuvântare părintească, din aceea pace frățească rēu nu poate urma pentru noi, ci numai bine. *Facit deus!* Și apoi și de nu am avea nici o legătură de sânge cu apusenii, totuși prudența ne spune, că: *amicitiae nectendae non rejiciendae sunt.*“

„Dar 'mi va ține cine-va, că ce legătură poate avea acest op cu Roma.“

„I voiu spune, că autorul celebru este un Iesuit, și ca să nu se sperie, i voi spune, că este un Iesuit modern și filo-român, care a studiat și studiază cu zel și limba română.“

„Apoi, că ce legătură au Iesuiții cu Roma o știu și chiar protestanții de pe la Lipsca. . .“

Până aci dl Pașca!

Noi repetăm cu dl Pașca întrebarea încă nedeslegată, „ce legătură poate avea acest op cu Roma?“ și mai adăugăm dela noi încă o întrebare, dacă celebrul autor al cestionatului op este după dl Pașca un Iesuit modern, nu cumva autorul corespondenței dela Gherla este vre-un iesuit de cei nemoderni, căci își da așa pre față văpaia inimii sale, după care romanii n'ar mai avea astăzi nimic de dorit decât a se arunca la picioarele papei și a ne lăsa să ne îmbrățișeze.

Dar cum stăm cu „alma“ Bucureșteană? „Alma“ universitatea Bucureșteană nu posedă teologi ortodocși așa de învățați ca profesorul Nicol. Milles. Ne mirăm dară că prof. Milles stăruiește a fi „garantat“ opul seu de frați mai mici în Domnul. Dl Pașca ne-a spus, că prof. Milles este un iesuit. Dela un iesuit este dară un lucru bine chibșuit, ca sub aureola unei, alme universități să-și petreacă marfa sa de „contrabandă.“

Noi vom ceti opul profesorului Milles, vom aprea din el ce este de interes comun științific, dară ne vom feri de glasul sirenice.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Cât preț pun sașii pre adevăr!

Poiana, 31 Ianuarie 1885.

„De nu ai avea simțire,
Ferice în lume ai fi,
Ai trece viața în amorire,
Dar nai trăi!“

Aceste versuri binesimțite a le lui Alesandru Căndeanu 'mi vin în minte, când me vād silit a-mi apăra neamul contra intrigelor și calumniilor săsești pe calea aceasta.

Afacerile dîlnice, fie cât de multiple, se cîntăresc cu acea „simțire“, carea neliniștindute pe fiecare moment, îți impune datorința a le jertfi pre acelea și chiar și comoditatea obicinuită spre a contribui ca minciuna și calumnia să cadă și adevărul să triumfeze.

O regretabilă întâmplare, ce avu loc aici la 22 Ianuarie st. n. la care a dat ansă criminala faptă a unui bezevenchiu sas din Gârbova — sașii a prins-o la îndemână spre a umple nu numai forurile administrative și judecătorești, dar chiar și foile publice — în frunte cu foia lor ultraistă „S. D. Tageblatt,“ — cu sgomote și calumnii rēutacioase; cercând āstmod, un — mod veritabil săsesc — a acoperi sub obroc fapta criminală a unui diavol, pentru-că e sas, și pe de altă parte — a înegri pre poporul român și în special pre Poienari; — a prejudeca, după obiceiul lor, atât opiniunea publică, cât și cercetarea și sentința judecătorească, ce are să urmeze în cauză. — Nu este nou acest obicei, nu surprinde pre nimine aceasta metehnă săsească, căci este știut, cumcă acestei însușiri speciale săsești au ei să-și mulțamească istoricul atribut de: *prudentes ac circumspecti.*“

Faptul este următorul:

La 22 Ianuarie n. c. patru sași Gârboveni, armați fie-care cu câte-o pușcă și câte un pistol, ies la Poiana, prind 3 vaci de pre otarul de pricină între Poiana și Gârbova, le mână pre aceste în comună, mai adună apoi în chip fudul-batjocoritoriu încă alte vre-o 10 vaci de prin comună, — și pre urmă alarmează pre proprietari, ca să iese să-și rescumpere vitele cu câte — horribile dictu — 5 fl.

dărăbul, după cum făcuseră ei mainainte de multe ori. — (Arbitriu și abus săsesc acesta, care acum de mulți ani grasează nepedepsit.) — Eșiră proprietarii vacilor, între cari vre-o 5 bărbați și 9 femei, protestară în contra acestei batjocuri, — de a lua vacile de prin comuna noastră însăși și apoi a pretinde totuși bacșis și încă de 5 fl., pe un timp de iarnă, când și altfel ele nu aveau ce mânca alta, decât zēpadă. În acea gălăgie îngânfatul wortmann din Gârbova întinse pușca asupra poienariului Bercu, acesta se feri și după-ce ambele părți se mai frecară pușintel în vorbe, sașii în fine lăsară vacile și porniră cătră Gârbova amenințând cu puștile și din gură cu: „De altă dată!“ — Merșeră ei circa 300 de pași din comună și — ce să veți?! Unuia dintre dēnșii, înfricoșatului Simon Roth, pre care sașii îl țin de cel mai tare și mai rabiat om din Gârbova, ear femeile noastre cu numele lui „Mercreanu“, sub care nume era dearēndul temut ca și un diavol, sparie copii; — îi veni pofta de sânge, se vede, i-a părut rēu, că nu și-a căpătat bacșisul, deci se întoarce singur îndērēt în comună, ia pușca jos de pre umeri, o întinde înainte și — *mir nichts, dir nichts* — împușcă pre din dērēt pre Michail Nicoară, care mergea cătră casă, tocmai înaintea casei sale. — Acesta, om în etate de 60 ani și tată de familie cu mai mulți copii, cade la pământ rānit în șold și în spete de 14 mari tăieturi de glonț; ear sasul criminal o rumpu la fugă dinpreună cu cei 3 compagnoni, care priveau din depărtare la bravura fratelui lor, spre a intra și a se perde în pădurile din apropiere. Dar poienarii, ajutați de 2 gendurmi, cari din întâmplare se aflaseră în apropiere, îi prinseră nu fără multă trudă, pentru-că sașii se apărau cu puștile și pistoalele întinse. Pre haiducul wortmann din Gârbova numai așa îl putu prinde gendarmul Bodor că îl lōvi cu patul puștei sale, de i cădu pistolul din mână, cu care rabiatal amenința încă chiar și organele securității publice.

În sfērșit îi prinseră pre toți 4 criminali și îi transportară la cancelaria comunală. Înta'acea mulțimea și furia poporului, agitat de vestea acestei fără delegi ne mai auzite creștea necontentit.

Se auzi clopotul cel mare într'o dungă și... — printre baionetele celor 2 gendarmși a 3 finanți — poporul infuriat pătrunde în cancelarie, prinde cu 100 de mâni pre criminalul Roth îl trage în tērg și-l acopere cu sute de bâte, lāsând însă, — și aceasta *bene notandum* — pe ceilalți 3 sași neatinși. — Până astăzi nici cel împușcat, nici cel bătut nu au murit.

Aceasta este adevărata întâmplare.

Binevoiască acum onoratul cetitoriu, a asemenea aceasta faptică stare a lucrului cu întortocătura săsească din „Tageblatt“ Nr. 3389. . . . Cum acolo bietului și inocentului miel Simon Roth i s'a slobozit (!) sērmanul, pușca numai eac-așa din întâmplare! Cum earăși numai din întâmplare s'a sgāriat nițel pelea unui poienariu etc. ect. . . . Cum apoi ordele sēlbatică de poienari „*tobende Menge*“, „*wilder Haufe*“ „*thierische Rohheit*“ etc. etc. . . a nāvālit asupra sērmanului Roth etc. etc. Cum acesta este „*der wahre Sachverhalt*“ al sasului. . . Și în fine cum se vaeră bietul sas corespondent, căci fruntașii comunei au fugit dinaintea cravalului și nici au voit să acopere cu pelea lor proprie nevinovata floacă a diavolului Simon Roth.

Spre informație să notām aici, cumcă acest bezevenchiu de sas Roth, s'a lādat cătră poienariul Ioan Radu, cumcă fi va împușca muerea în casa sa proprie și acesta totuși nu va cuteza nici să sufle. Tot Simon Roth, să vorbește, că a împușcat acum căți-va ani pe un țigan din Gârbova și tot blājînul de Roth a împușcat acum de curēnd pre un băieș din Sinna.

Dar în cazul nostru ce a fost mai firesc, ca un popor, care pretinde a fi viu, să se revoalte de o astfel de crimă, când și vermele se încovoae apērēndu-se, când îl calci?!

Încă două stranie lucruri și am terminat: Medicul cercual, plătît din sudoarea noastră, sasul L. . . . a cercetat pre sasul bătut dela 1—6 oare seara și i-a dat atestat, că e bătut de moarte; ear poienariului împușcat cu 14 glonți i-a dat din îndurare o vizită de 1/2 de oară și i-a dat atestat, că se va vindeca în vre-o 8 zile, apoi a încassat de pre bietul om 16 fl. v. a. și s'a dus. . . .

Al 2-ilea. Sașii cei patru, care cu crimile comise de ei și anume:

a) Impușcarea lui Michail Nicoara ut supra;
b) Amenințarea cu arme de foc asupra poienariilor, chiar acasă la ei.
c) Amenințarea cu arme de foc asupra organelor securității publice, a gendarmilor.

d) Cari cu crima comisă de ei a dat ansă la revoltă publică și la sēvērșirea altei crime; Acestia toți patru — deși sunt dovediți cu cei 14 martori, cu propria fasiune și cu fasiunea gendarmilor —

sunt pe picior liber. — *Estra Hungariam non est vita. . . ita.*

Sermanii de sași! Îi doare burta după „*Unio trium nationum*“, după „*Sachsenland*“ și după multe alte ruginiri de ale lor. — Dām Slavā Domnului, că acele au trecut acolo, de unde nu se vor mai reîntoarce în veci. Dar perfidia, intriga, metechna de a întoarce mantaua după vēnt, obiceiul de a întortoca și restālmaci adevērul întru minciună și minciuna întru adevēr, de a se folosi de ori-ce mijloace spre a se lumina pre sine și a înegri pre alții; — însușirile aceste le-a rēmas cumetrilor. . . . Pușcă ei, omoară ei. . . . și apoi strigă în limba cea cultă: „*Hei die rohen, wallachischen Massen etc. etc.*“ . . . veți Gurariu, Cristian, Rod, Apold (poți țice și Reșinari, Cislădioara. Red.) etc. etc. . . Nu cumva sașii tocmai prin aceste sēcături ale lor pun la probă îndelunga răbdare a romānilor și vāpsesc pe dracul pre pārete.

N.

Din tractul Tērnavei inferioare. Domnule Redactor! Am așteptat mult că doară se va afla o peană mai ageră decât a mea, să descrie actul alegerii de protopresbiter în tractul Tērnavei inferioare, care a urmat în 28 Decembre 1884.

Am vādut totuși că cineva în loc de a descrie lucrul așa cum a fost, a descris în „Gazeta Transilvaniei“ lucruri departe de adevēr și prin urmare au dat informațiuni false.

Vēdēnd însă că nime nu se angajiază a descrie actul acesta de mare însemnătate în viața noastră constituțională bisericească în foia noastră „Telegraful Român“ apuc eu condeiu amānă spre a face aceasta după cât me iartă debila mea putere spirituală în puține dar sincere și adevērate cuvinte.

Diua alegerii, conform cerculariului Nr. 5631 plen. 1884 s'a defipt pe 28 Decembre 1884, pentru care scop a fost conchiemat sinodul protopresbiteral electoral eară comitetul prot. pe 27 Decembre 1884.

Cu mare sete am așteptat această și în carea aveam să alegem pre bărbatul doririlor, — pre șeful nostru. Și aceasta cu atât mai vērtos, cu cât am vādut ca de comisariu consistorial pentru conducerea actului de alegere fu însărcinat venerabilul domn asesor consistorial Zacharia Boiu jun., care, precum ori unde au fost însărcinat cu aceasta misiune onorifică — așa și la noi au lāsāt urme neșterse din inima fie-cārui. Dēnsul au sosit cu trenul accelerat la 11 oare a. m. în Mediaș, unde fu întâmpinat de părintele administrator protopresbiteral Daniil de Tamaș și părinții Zacheiu I. Sasu din Blășel și Ioan Fodorean din Poucea.

După o pauză mică au plecat spre Cetate de Baltă, reședința tractului nostru, unde s'au făcut alegerea, și unde au sosit cam pre la 4 oare d. am.

Acı venerabilul domn comisariu au fost întâmpina de preoțimea tractuală, de întreg poporul din Cetatea de Baltă, de un mare public de alte confesiuni și naționalități și fu salutată de părintele Iosif Crișan în numele preoțimei și poporului întreg în scurte cuvinte — dar bine întonate, la cari Ven. Domn comisariu au mulțamit pentru buna primire cu cuvinte dulci — mângāitoare și sublime, așa cât ici colea își ridică sufletul în alte regiuni — te simțai într'o lume de āngeri. Toți erau entusiasmați și toți săltau de bucurie că avem un oaspe mārēț în mijlocul nostru. După multe ne'nterupte urări de „Să trăiască“ fu condus în casă și aci după multe salutări și convorbiri cu unii și cu alții ven. d. comisariu poftēște pre membrii comitetului prot. la ședința pentru formarea listei candidaților, ear pe ceilalți membrii ai sinodului prot. preoți și mireni îi poftēște pe mână să asiste la servițul divin, ce se va începe la 9 oare.

În 28 Decembre celebrāndu-se s. liturgie de 2 preoți împreună cu V. D. comisariu în frunte, carele după servițul divin au ținut o cuvēntare, prin care au pus în uimire pre întreg publicul asistent, desfășurānd însemnătatea actului de alegere și arătānd cu date din s. scriptură chiemarea unui protopresbiter.

Premergēnd cele prescise de lege, după verificarea membrilor cari s'au aflat 46, se ridică ședința pe 10 minute pentru consultare.

După redeschiderea ședinții se purcede la alegere cu ședule, care a urmat în cea mai bună ordine, dar nici decât cum se țice în „Gazeta Transilvaniei“ că s'ar fi forțat; ci cauza pentru care nu s'au prezentat unii alegători la prima convocare a v. d. comisariu au fost îmbulzala prea mare a publicului de față, printre care cu greu puteau străbate până la urnă și mica biserică provisorie ce este în Cetatea de Baltă.

După cetirea ședulelor s'au aflat că: parochul Nicolau Todoran din Cerghidul mare au întrunit

mai înainte, cu numele Guthy, s'a făcut în casa acestuia oaspe de toate zilele, prin ce între Papházy și între tinerea nevasta a lui Guthy s'au escat referințe intime, ea s'a și despărțit de cătră bărbatul ei și s'a așezat în casa lui Papházy. Mutând-se la Beregszász soția legiuita a lui Papházy ea firește și-a reclamat drepturile sale, dar fără rezultat căci doamna Guthy odată cu capul nu voia să părăsească casa lui Papházy, astfel apoi soția legiuita a mers înderept la părinții ei. Dar mai târziu, făcând ea o moștenire considerabilă, Papházy și-a primit înderept soția sa. Traiul pacinic însă n'a durat mult, căci în 18 Ianuarie a. c. o femeie streină, aducând o epistolă la soția președintelui, sub timpul cetirei epistolei a descărcat asupra ei două pușcături dintr'un revolvără și doamna Papházy, greu vulnerată se află și astăzi pe patul durerilor între vieță și moarte. Femeea streină și domna Guthy dinpreună cu fratele ei sunt predați acum în mâna iustitiei și puși la închisoare. — Toate aceste le cetim în jurnalele din Budapesta. Nu ne-ar fi interesat cauza, căci de aceste adeseori se întâmplă, dacă tot jurnalele din Budapesta n'ar fi adus știrea, că Papházy cândva a purtat numele Popescu, și că el este român, dar și-a maghiarizat numele. Noi însă, cari știm, că în toată Ungaria numai doi români sunt președinți la tribunalele regie, am ispitit să aflăm originea domnului Papházy, și eată primim datele pozitive dela cei cari cunosc mai deaproape aceasta familiă, că Papházy este de origine sârb, din Comitatul Torontalului, purtând acolo numele „Popovics.“ La începutul acestui secol unul dintre doi frați Popovics a împeștrat, respective cumpărat dominiul din Szekás (Comitatul Timișoarei), și cu ocaziunea instalațiunii în acest dominiu numele Popovics s'a strămutat în „Papházy.“ Președintele Papházy este nepotul împetrautului. Tata lui a fost jude administrativ în Comitatul Caraș, ear Péter Papházy la începutul anilor 1860 a devenit asesor la sedria comitatensă din Carașiu, mai apoi președinte la sedria comitatensă în Oravița. Pus în disponibilitate, după organizarea Tribunalului reg. fu numit președinte la Beregszász. Dinsul deci e de viță sârbă, și astăzi se ține de sârbi, și e greco-oriental, român însă n'a fost nici când. Este aceasta o noaună dovadă, cum jurnalelor din B.-pesta, în ura lor nedumerită față de noi, le place chiar a inventa minciunile cele mai grosolane spre a-i înegri pre români.

* (Bibliografic). „Armonia“ colecțiune de coruri pentru voci bărbătești. Edată de „Armonia“, societate pentru răspândirea și cultivarea muzicii naționale în Bucovina. Prețul: 1 fl. 80 cr. (4 fr. 50 b.) Cernăuți. Tipografia arhiepiscopală 1885.

Sumariul primei broșure.

Devisa Armoniei . . . H. Horner.

1. Cântec sicilian de V. Alexandri C. G. Porumbescu.
2. Senin și fortună de I. C. Negruzzi I. Vorobchievici.
3. Cântec ostășesc de V. Alexandri Eus. Mandyseschi.
4. La o vioară de D. Bolintineanu Tudor de Flondor.
5. Tătarul de V. Alexandri . . . St. Nosievici.

Apel.

Cernăuți, în Ianuarie 1885.

Cu numărul de față începem edarea broșurelor de cuartete.

Este un adevăr neresturnabil, cum-că ori și căru lucrul nou care este de popularizat i se pun din început în cale multe stavile vênjoase intru ajungerea scopului seu.

Astfel se întâmplă și operei noastre.

Dară cu toate greutățile încercăm realizarea acestei întreprinderi și pășim fără teamă mândri înainte.

Nu vrem să facem un cap de d'operă din publicațiunile aceste, nu, nici decum! Scopul nostru este de a întruni pe un loc neutral pre toți compozitorii români, de a întruni rezultatele lucrărilor lor pe terenul musical, de a întruni pe un loc neutral pre toți compozitorii români, de a întruni în fine bucuria și veselia, cât și amarul și tristețea românului, care se manifestă atât de bine și de potrivit prin cântare.

Caracteristica frumoasă a românului este, de a-și manifesta simțirile sale cele mai secrete prin cântece. Limbajul seu cel mai vioi și mai expresiv este tocmai cântarea. Ciobanul își exprimă dorul seu prin o doină; ostașul prin un cântec plin de foc și vitejie; haiducul prin un cântec marțial; vânătorul prin un cântec plin de duioșie; plugariul își exprimă mulțămirea sa prin cântare, etc. etc.

Nu este un român, care nu-și manifestă tainele sale cele mai simțitoare prin cântare.

Și oare acest ram, sau mai bine ășis, aceasta caracteristică a românului se nu o cultivăm și noi inteligența română?

Ea tocmai trebuie să meargă în fruntea acestora și, conform inteligenței sale, să pșească și în musică tot înainte.

Să nu se poate oare susține musică română la o înălțime ca cea a altor popoare?

Să fim noi oare totdeauna nevoiți de a împrumuta de la alții?

Oare nu cercă fie-care de a produce singur aceea, ce-i trebuie, fără ca să meargă la vecinul seu să împrumute?

Credem, că aceste neajunsuri trebuie să încete! Trebuie să ne încordăm puterile pentru de a produce atât, încât să putem exista și fără alții, să putem sta însuși singur și fără propele.

Dară realizarea aceasta nu depinde de la unul! Nu! Să ne aducem aminte de frumoasele cuvinte ale laureatului poet Alexandri:

Unde i unul nu-i putere

Unde-s doi puterea crește!

Până acum nu s'a vedit cum-că musica română ar putea să existe și ar putea să se desvoalte, căci — o spunem cu oare care părere de rău — nu s'au aflat la 10 milioane de români măcar una sută de persoane, cari să aibă simț musical.

Dară acest incident nu ne descurăgează, noi pășim mai departe făcând încă o încercare, dară și cea de pe urmă.

Habent sua fata libelli.

Dacă și acuma nu se vor întruni măcar una sută de abonenți, atunci opul nu va mai apărea mai departe și noi vom fi convinși, cum-că am născut numai o idee, care a prevenit unui secol, noi vom avea încredințarea firmă, cum-că realizarea acestei idei, e rezervată strănepoților nostri.

Nu mai avem nimic de ășis, căci viitorul ne va arăta, ce putem crede și ce nu.

Vederemo!

În fine mulțămind onor. redacțiunii, cari au avut amabilitatea — între care ocup diarele din Transilvania și Ungaria primul loc, — de a publica apelurile noastre în coloanele lor, — și apoi acelor persoane, cari ne-au ajutat la ivirea acestei broșure atât cu cuvântul cât și cu fapta, — ne luăm libertatea de a răspândi acest început modest în toate unghiurile, unde se află vre o suflare românească.

Noi ne vom da toată silința de a putea satisface tuturor cerințelor publicului musical român.

Viitorul ne va arăta fructele și produsele muncii noastre și de sigur nu vor fi din cele mai rele pășind tot înainte cu devisa „Armoniei“:

Uniți să fim în cântec

Uniți în Dumnezeu!

Redacțiunea.

„Armonia“ colecțiune de coruri pentru voci bărbătești va apărea în broșure lunare în mărimea acestei prezente.

Ne având societatea „Armonia“ un capital destul de mare pentru de a putea lucra cu riscu, rugăm pre P. T. abonenții nostri de a ne trimite prețul broșurei a 2. înainte la adresa: Societatea „Armonia“, la mâinile presidentului Leon de Goian în Cernăuți, Bucovina.

Spre înlesnirea abonenților se poate prenumera pentru mai multe broșure următoare.

Prețul unei broșure este 2 fl. (5 franci).

Facem luători de seamă pre P. T. preoți, învățători, persoane particulare, studenți etc. la abonamentul broșurelor. De oare ce conține fie-care broșură câte 4 esemplare la voce, va se ășis de 4 ori câte un quartet, s'ar putea întruni tot patru persoane la abonarea unei broșure așa, încât unul ar lua partitura cu patru voci și cei-lalți tot câte 4 voci. Conținând fie-care broșură 4 până la 5 coruri, ar costa pre una din acele patru persoane un cor cel mult 7 până la 10 cr. O sumă atât de mică, încât și-ar putea fie-care procura o colecție frumoasă de coruri originale.

Onoratele societăți de cântare sunt rugate de a ne comunica repertoriul corurilor, cari le posed și anume: titula, de cine sunt cuvintele și cine e compozitoriul, dacă se poate cu adresa respectivului.

Onoratele ășis române sunt rugate de a publica succesive pasage din apelurile de față.

Loterie.

Sâmbătă în 14 Februarie 1885.

Buda: 66 68 85 49 60

Cărți bisericesti, literare și scolare.

Dela

TIPOGRAFIA ARCHIDIECESANĂ ÎN SIBIIU

strada Măcelarilor Nr. 47

se poate procura:

- Portretul** fericitului arhiep. și metrop. **Andrei** bar. de Șaguna în mărime de 50 × 66 cm. Prețul 1 fl., cu trimiterea francată 1 fl. 10 cr.
- Portretul** Esc. Sale arhiep. și metrop. **Miron Romanul**. Prețul 1 fl. 20 cr., cu trimiterea francată 1 fl. 30 cr.
- Portretul** P. S. domnului episcop al diecesei Caransebeșului **Ioan Popasu**. Prețul 1 fl. 20 cr., cu trimiterea francată 1 fl. 30 cr.
- Portretul** marelui mecenate **Emanoil Gojdu**. Prețul 1 fl., cu trimiterea francată 1 fl. 10 cr.

Condice scolare: Registrul, Matricula scolarilor, legat din 50 coale à 1 fl. 50 cr.; Catalog de clasă legat din 10 coale 35 cr., din 15 coale 45 cr., din 20 coale 55 cr.; **Chronica scolară**, Protocol de clasificățiune, legat din 50 coale à 1 fl. 50 cr. — **Consemnarea pruncilor obligați a frecuenta școala**, **Conspect despre absenții**, **Conspect sumaric despre absenții scolarilor** pentru protopresbiteri, coala à 2 cr.

Instrucțiunea pentru manuarea condicelor scolare 20 cr.

Litere mobile pentru mașina de cetire, după ortografia fonetică 145 bucăți. Prețul 2 fl. 50 cr.

[970] 2

Catalogul cărților gratis și franco.

Comandele se efectuesc numai prelungă rambursă (Nachnahme, Posta felvétel), computând 10 cr. pentru pachetare.

O înlesnire mare la comandă mai mici sunt asigăniunile postale, cu cari se poate trimite suma pentru cărți comandate, adaugându-se și porto postal.

Tipărituri pentru protopresbiteri și parochi.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

„ALBINA“ Institut de credit și de economii în Sibiiu.

Domnii acționari ai **Institutului de credit și de economii „ALBINA“** se învită prin aceasta, în virtutea §. 20 al statutelor societății la

a XII-a adunare generală ordinară,

care se va ține la Sibiiu, în **27 Martie 1885** stilul nou înainte de ameași la 10 oare în casa institutului (strada Baier Nr. 1).

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcțiunii, bilanțul anului 1884, și raportul comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.
4. Ficsarea prețului marcelor de prezentă.
5. Alegerea a doi membrii în consiliul de direcțiune în sensul §. 36 din statute.
6. Alegerea conform §. 57 din statute, a comitetului de supraveghiare.

Domnii acționari, cari în sensul §§. 22, 23 și 24 din statutele societății voesc a participa la adunare în persoană, sau prin plenipotenți, sânt rogați, a-și depune la cassa institutului acțiunile lor și eventual dovețile de plenipotență cel mult până în **24 Martie 1885** stilul nou după ameași la 6 oare.

Sibiiu, 14 Februarie 1885.

[982] 1-3

Direcțiunea institutului.

Nr. 275/1885 civil.

[980] 2-3

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința publică, că spre inițierea lucrărilor în segregarea hotarului din **Kund**, și adecă spre a regula reprezentarea, a alege ingineri și a face preliminarul de spese pun termin pe ziua de **12 Martie 1885** dimineața la 8 oare în comuna Kund la casa judeului.

La aceasta se învită părțile interesate cu observarea, că reprezentarea lor nu va împedeca ținerea pertractării.

Elisabetopole, 19 Iannariu 1885.

În numele tribunalului:

Székely Miklós m. p.,
jude esnis.

Editura și tipariul tipografeii archidieceșane.